

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ... 20 coroane.

Pe jumătate de an ... 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Școli de stat.

Nimicitu-s'au în cataclismul actual bunuri ale vieții sufletești și trupești. Uluiți stăm în fața decadenței moravurilor. Patimi și porniri rudimentare ale firei omeneste, pe cari educația în spirit creștinesc și adevărata cultură le-a îmblânzit, aflat-au în cursul înfricoșatului răboiu ocaziune și teren priincios la o creștere și dezvoltare proprie a tot ce e sălbatic. Nesațul și egoismul, lipsurile și neajunsurile de tot felul prefăcut-au viața tihnită de mai nainte în chipul celei din epoca barbară a omenimei.

În fața acestor urmări naturale a tuturor războaelor e firesc, ca cei cu răspundere pentru soarta statelor și a popoarelor să-și îndrepte privirile și în viitor. Reconstruirea vieții sdruncinate pe temelii mai drepte e o problemă, ce s'a ivit deodată cu izbucnirea războiului și durata neobișnuit de lungă a încăierării au prefăcut-o în un imperativ categoric pentru guverne și popoară. Pretutindeni observăm orientări și îndrumări noi. Mișcări, energii și sbuciumări nu numai pe sângeroasele câmpuri de luptă, ci și în tranșeele vieții civile. Războiul a scos la suprafață idei, ținte și planuri pentru o lume nouă, liberă de rămășițele întocmirilor feudalismului medieval, cari ținte și idei reclamă și își eluptă drept de existență și cetățenie în viața sufletească a omenimei. Inoi-se-vor ca ale vulturului tinerețele celor ce ascultă glasul vremilor noi și împlinesc imperativul lor categoric.

Ce se lucrează la noi, ce planuri făurește guvernul nostru pentru a așeză clădirea viitorului pe temelii tari și neclintite? Par'că toate ar fi cea mai perfectă ordine, toate corăspunzătoare celor mai exagerate cerinți ale vremurilor schimbate și n'ar fi nimic de dres și îndreptat, cei ce au stăpânirea statului nostru milenar se apără din răspuseri contra razelor, ce le revarsă soarele, ce trezește viață nouă. Se luptă cu tenacitate și cheltuesc energii nu numai pentru continuarea, ba chiar și înăsprirea stărilor din trecutul, care strigă la ceriu după dreptate și adevăr.

Avem și noi Români din aceasta țară organizația noastră bisericească și în cadrele ei școalele noastre confesionale, toate produsele vredniciei noastre de a trăi și al ideilor liberale. Asigurate în existența lor prin legi fundamentale ale patriei noastre și susținute prin sudoarea feții noastre, erau tot atâtea mărturii, la cari se făcea provocare de câte ori cerea trebuința a

arăta străinătății, că regatul sf. Ștefan e statul european, care ocrotește și promovează binele și interesele culturale și materiale ale popoarelor, cari formează țaria și podoabă lui.

Politiciani reacționari și de conjuncturi însă slăbesc puterea doveditoare a acestor mărturii, a instituțiilor menite a adăposti bunurile sufletești a milioane de cetățeni credincioși și devotați tronului și patriei. Pe lângă comisariatele dela preparandii și sinoadele noastre eparhiale un atârână și asupra capului bisericii ortodoxe din Ungaria. Subvenția dela stat, la susținerea căruia și noi contribuim cu avutul și sângele nostru, pentru școalele noastre secundare ni-se dă în viitor pe lângă condițiuni tăietoare în autonomia noastră bisericească. În satele românești din Ardeal școlile noastre confesionale, se prefac în școli de stat,

Într'un timp, când în frumoasa capitală de pe malul Dunării zeci de mii de copii, în lipsă de școale sunt osândiți a rămâne — spre rușinea veacului — în mizeria analfabetismului, în comunele românești din Ardeal se înființează 800 școli nouă, cu 1200 învățători și 400 școli fröbeliane cu 400 conducătoare. Agilul grof Petrichevich Horváth Emil, în discursul de încheiere a cursului de 6 săptămâni pentru dascălii români, motivează înființarea acestor școli, cu faptul, că în Ardeal mai există și în secolul al XX-lea comitate, în cari a cincea ori a zecea parte din comune n'au de loc școli. Li credem dlui conte. Ne mirăm însă, că numai după trecerea a unei jumătăți de veac dela introducerea învățământului general și obligator s'a observat aceasta stare, rușinoasă pentru un stat cultural. De unde atâta dragoste și îngrijire față de educația fiilor neamului nostru? Ce scop are zelul neobișnuit de a deschide în Ardeal deodată „mai multe școli de stat, decât câte s'au deschis dela uniunea Ardealului cu Ungaria, adevă de 50 ani încoace?”

Proba cea mai puternică a moralității faptelor omeneste e intențiunea. Biserica și neamul nostru e conștiu de scopurile, ce le urmărește politicianismul de conjuncturi cu statificarea școlilor românești și în deplină cunoaștere a intențiilor ascunse în fraze seducătoare pentru cei slabi la inger, vom ști lua la timpul său măsurile, ce ni-le impune lupta culturală, primejdia de a fi desbrăcați de ceea ce ne-a dăruit Dumnezeu și am mo-

ștenit dela vredniciei noștri înaintași. Legi efemere omeneste nu vor putea nici când răsturnă ordinea morală stabilită pentru eternitate de cel ce este creator și judecător a toate.

Datorința mai însemnată!

(Predică.)

Iubiții mei credincioși!

Bunul Dumnezeu nu numai că ne dă nouă oamenilor, ci ne și învață cum trebuie să ne trăim viața noastră, pentru că, dragii mei, viața trăită ori și cum, nu e viață, ci e chin și jug greu sau e mai rea chiar decât moartea. Viața trebuie să și-o trăiască omul cu judecată și cu socoată. Dar ori cât și-ar fi bătut oamenii capetele să afle modul cel mai potrivit și mai ducător la scop nici când nu ar fi putut să ajungă la acel model de viață pe care ni l-a dat și ni-l dă zilnic Tatăl cel ceresc în a patra poruncă a sa zicând: Șasă zile să lucrezi, iară ziua a șaptea este ziua Domnului, să odihnești și să o sfințești pe ea. Puține cuvinte, dar mult miez și multă înțelepciune se cuprinde în ele. Omul nu e ca o mașină nesimțitoare, care poate merge până se rupe și ultima roțiță. Din contră el este o alcătuire cu mult mai gingașă, decât să nu aibă lipsă de odihnă, de reculegere. Ori cine dintre noi poate observa că dacă își încordă puterile peste măsură, nu numai că poate să facă mari isprăvi, ci din contră își poate ruina sănătatea pentru totdeauna. Omul, contrar animalelor, cari după ce și-au astâmpărat foamea și setea, nu mai simt nici o trebuință înafară de a mai și dormi bine, are și dorințe, cari nu se pot potoli prin mâncare, beutură și somn, ci numai prin rugăciune în casa lui Dumnezeu sau numai prin primirea sfințelor taine ale pocăinței și cuminecătorei. Iată dragii mei, că pe lângă neîncunjurabilele lupte trupești, omul are și trebuințe sufletești. Și de aceea bunul Dumnezeu ne-a poruncit, că unele din zile să le petrecem cu câștigarea celor de lipsă pentru viața trupului nostru, iar altele pentru potolirea dorințelor adânc înrădăcinate ale sufletului nostru. Trupului i-a dat Dumnezeu șasă zile, iară sufletului numai o zi. În șasă zile ne putem câștiga toate cele de lipsă pentru susținerea noastră și a familiei noastre, dar ziua a șaptea trebuie să mai uităm trupul și să ne gândim numai la suflet, ca să-l adăpăm și să-l săturăm și pe el, să-l curățim de păcate și să-l umplem de binecuvântarea lui Dumnezeu. Deși Dumnezeu a poruncit să facem așa, mulți credincioși de ai noștri fac altcum, nu așa cum i-ar plăcea lui Dumnezeu, ci așa cum le place lor. Mulți creștini nu mai au nici Dumnezeu, nici sărbători, ci ei contrar poruncii lui Dumnezeu, nu se mai odihnesc nici se mai îngrijesc de suflet, ci lucră ca boii sau bivoli sau chiar mai rău decât aceștia, pentru că boul după ce îl desjugă stăpânul seara și-a alinat durerea oaselor de munca cea grea, se mai odihnește vre-o oră-două, cum se cade, pe când creștinul care s'a abătut dela porunca lui Dumnezeu nu mai are nici odihnă, nici prilej să mai gândească la suflet, chiar ca și când nici nu l-ar avea.

Creștinii aceștia cari de dragul lucrului nu cinstesc Duminecile și sărbătorile și ocolesc sfânta biserică au o judecată foarte rea și foarte greșită. Ei cred că dacă lucră în Dumineci și sărbători și nu vin la sfânta biserică, apoi au mai mult câștig mai mult folos. Dar adevărul e chiar contrariul. Oamenii aceștia, cari nu bagă în seamă, porunca lui Dumnezeu nu că câștigă mai mult, ci din contră pierd și aceea ce au câștigat în zilele de lucru și nu au nici un folos de averea lor și de viața lor. Ca să mă înțelegeți mai bine iubiții mei credincioși vă rog să ascultați următoarele întâmplări luate din viața de toate zilele.

Un om foarte harnic a plecat la o holdă foarte departe să sape și în grabă lui cea mare s'a îmbrăcat repede și a luat uciolul cu apă și apoi s'a pus pe ducă și apoi atâta a silit până ce a ajuns la holdă, când colo să se apuce de săpă, se lovește cu mâna peste frunte și oftează din greu. Oh Doamne m'am grăbit cât se poate de tare, dar ce folos, că iată, am uitat acasă ce a fost mai de lipsă: *sapa*. Alt lucrător a plecat la coasă și s'a silit să ajungă cât mai în grabă la holdă, ca să nu l întreacă alții, dar după ce a ajuns la holdă și a voit să se apuce de lucru a văzut că a lăsat acasă aceea ce a fost mai de lipsă: *coasa*.

Așa sunt apoi mulți oameni, cari toată viața lor se sbuciumă, se grăbesc, lucră din zi până în noapte de nu-i vezi până-i lumea la sf. biserică. Și apoi când ajung la bătrânețe și copiii și averea li-se prăpădesc. Oh Doamne cum se vaită, apoi oamenii aceștia cum se laudă pe sine că ce oameni de omenie, ce oameni străngători și lucrători au fost ei și iată ce nefericire a venit peste ei pe care nu o pot explica. Deși lucrul este foarte ușor. Oamenii aceștia de toate s'au îngrijit, au muncit ca niște vite, dar *au uitat ceea ce a fost mai de căpetenie și mai de lipsă, au uitat pe Dumnezeu* din viața lor și așa din aceea, fără ajutorul și fără binecuvântarea lui Dumnezeu s'a ales *nimica*.

Alt exemplu: Cineva ți-a jurat moartea și s'a pus după tine cu toate mijloacele nemernice. Și i-a reușit totul de minune. Așa a făcut cu tine cum face păiangenul cu mușca, nu a mai lipsit nimica. Numai să te înghită și apoi vecinica ta pomenire. A câștigat pe cutare om mare, dar ticălos cu influință, a pus la cale în contra ta o ceată de mincinoși să te pângărească pe tine și familia ta, fiindcă e natural să te facă mai întâi om de nimica, pentru că om de omenie nu te pot trânti la pământ așa ușor. Ticăloși mari și mici au fost perfect mobilizați așa că nemernicul a așteptat căderea ta sigură în cutare ceas și când colo totuși spre cea mai mare neplăcere nemernicul nu a reuzat. Explicarea e foarte simplă... Acolo unde e pericolul mai mare, e mai aproape și ajutorul lui Dumnezeu. Acela care trage dungă peste socoteala perfectă a nemernicilor este bunul Dumnezeu.

Pentru toate acestea iubiții mei credincioși, cu toată căldura și bunăvoința sufletului meu de părinte-al vostru, Vă îndemn de aici de pe amvon cu crucea în mână, ca în tot ceasul să vă aduceți aminte că în toate lucrurile și daraverele voastre cuvântul cel dintâi îl are bunul Dumnezeu. V'ați rugat lui Dumnezeu și vă rugați lui Dumnezeu și țineți poruncile lui, reușiți în toate afacerile voastre; l-ați uitat însă pe Dumnezeu și V'ați încrezut numai în puterile voastre fi-ți siguri că a-ți ostenit și lucrat curat de geaba

Cine ar fi acela, care ar cuteză să nu vă laude pe voi? Holderele voastre sunt bine și la vreme lucrute. Hambarele sunt pline. Voi și copiii voștri mâncați bine, beați bine și vă îmbrăcați numai așa frumos. Deci cine ar putea să vă ocărăască? Nimeni! Dar dorința mea este ca nu numai să vă laude pe voi toată lumea ci să vă și fericească și voi să vă simțiți fericiți să nu aud vaietele de amară durere din gura voastră.

Un om învățat zice că plantele ca să poată crește și înflori au lipsă de *pământ* și de *ceriuri*. Pământul e de lipsă ca planta să poată prinde rădăcini și să se nutrească cu ele, dar cerul e și mai de lipsă, fiindcă de acolo vine căldura și lumina, cari fac să crească și să înflorească plantele.

Dar dacă plantele au lipsă de ceriuri, oare omul nu are lipsă?

Oare omul cea mai aleasă făptură a lui Dumnezeu și să mulțamească numai cu cele pământeste? Nu, tot omul ca să poată trăi feri-

cit are lipsă, pe lângă cele pământeste și de cele cerești.

Din pământ vine bogăția dar din cer vine puterea care e fine. Pământul dă cele de lipsă pentru viață, dar cerul ne dă însăși viața.

Omul lucră, dar bunul Dumnezeu singur poate să-i binecuvinteze lucru.

Voiți deci iubiții mei credincioși ca să aveți folos de munca voastră, voiți ca atât voi cât și copiii voștri să aveți viață și fericire în mijlocul averii voastre, atunci șase zile lucrați, iar în ziua a șaptea, în Dumineci și sărbători, cari zile sunt ale Domnului, vă odihniți și le sfințiți pe aceste cu rugăcini fierbinți și cu fapte bune creștinești. Datorința voastră cea mai însemnată pe care să nu o uitați este:

Să vă rugați lui Dumnezeu și să aveți frica de Dumnezeu în toate cugetele și în toate faptele voastre. Amin. *Dr. Ștefan Cioroianu.*

O vizită la un stupar harnic.

In excursiune. — La biserică. — Învățător stupar. — Nenea Baranyai. — Profitul unui an. — Îngrijirea de albine. — Scumpetea mierei. — Dragostea pentru stupărie. — Flora Ardealului. — O stăruință de fier.

Vecinicul vânt dela nord, o particularitate a ținutului acestuia, pareă a se fi mai domolit în dimineața Duminecii din 11/24 Martie a. c. O zi frumoasă de primăvară se arată a fi Dumineca aceasta. Haida așadar să facem o excursiune la Pásztori, o comună mică spre sud dela Csorna, — la țăranel stupar Baranyai János, despre care auзіsem atâtea vorbe bune.

Având permisiunea protopretorelui nostru de aici Dr. Högyész, un funcționar foarte de treabă, cum nu prea poți afla prin întreg Ardealul nostru, plecăm la 8 ore dim, eu și părintele Toader (Mărișel) și Valer Pop (Clujmănăștur) per pedes apostolorum, fiind comunicațiunea de tren nepotrivită pentru noi.

Nu facem bine calea jumătate, când pe la 9 ore începe iarăș năpraznicul vânt așa, că eră cât pe aici să ne facă aeroplane și să ne ridice în văzduh. Nici nu eră mare mirare, după cum ne-am „îngreunat” de tare în acestea nouăsprezece luni, de când petrecem pe aici. Să ne întoarcem îndărăt, împotriva vântului, eră imposibil. Dăm înainte și ajutați și de puterea vântului ce ne suflă în spate, ajungem la 10 ore în Pásztori.

Stuparul nostru nu eră acasă. Eră dus cu feciorii cei mai mari (unul aspirant de ofițer) în satul vecin, — la biserică. Ne primește însă bucuros soția lui și conducându-ne mai târziu în stupină, ne îmbie cu miere și pâne bună. Pânea bună de grâu încă e particularitatea acestui ținut, micul Canaan al Ungariei. Admirăm ordinea și mulțimea stupilor. Cătră amiazi trecem și noi în satul vecin, Szil-Sárkány, având a ne întoarce îndată după prânz, să facem cunoștință lui nenea Baranyai. Aici în Szil-Sárkány prânzirăm și bine și ieftin. Abia plătim câte 6 coroane unul.

Și nouă, bieții de noi, cari de 19 luni n'am câștigat nici 10 fileri, ne păru bine că putem prânzi odată bine și ieftin.

În Szil-Sárkány facem cunoștință și cu învățătorul rom.-cat., stupar și el de vre-o 4 ani; ne arată stupăria lui de 44 familii, stupărie condusă științific și ne dă deslușiri prețioase, cari culminează în aceea, că el și-a câștigat stupii cumpărând toamna dela țărani, — stupii condamnați la moarte cu pucioasă. Dela câțiva stupi și el a vândut în toamna trecută 200 kgr. de miere cu vre-o 3000 coroane, neputând să o țină până i-s'a ridicat prețul și mai tare, având lipsă de parale să plătească stupii cumpărați de pe la țărani; și că stupăritul, pe lângă latura lui morală, mai aduce câștig absolut real și bun, deși ținutul acesta nu-i tocmai potrivit pentru apicultură. Motivele acestea le voi spune mai la vale.

Înainte de 2 ore d. a. suntem iară la Pásztori, la Baranyai, ținta excursiunii noastre. Ne așezăm în jurul unei mese în stupină, femeia ne îmbie cu prăjituri, iar nenea Baranyai vădit încântat și măgulit de vizita noastră, începe a ne povesti și demonștră și practice multe lucruri interesante.

Ne spune cum el înainte cu 14 ani eră un biet bărdăș sărac. Are școala primară de pe vremuri; acum e de 47 ani. Înainte cu 14 ani

mamă-sa ori soacră-sa am și uitat care, în întâmpină cu vestea, că în apropiere este un roi fugit de undeva, fără stăpân; să meargă și să-l prindă în o coșniță. Îndărjit oarecumva că-l molestează cu astfel de lucruri, nu se duce, ci-și vede mai departe de lucru. Celalalți căseni prind roiul și-l aduc acasă. El un an întreg nici că se uită la stup. În anul următor stupul dă trei roi; are acum patru, deci de silă, de voie bună, le face ceva coșuri și ceva scut. În anul următor are vre-o 10-12 și văzând cum aceștia se sporesc fără grijă și fără cheltuială începe a se interesă mai de aproape de ei. Vede ceva coșnițe de scânduri la un stupar și meșter fiind și el, se pane și face pentru stupii lui coșnițe de scânduri și duce mîntea lui le și reformează, perfecționează. Se lasă cu desăvârșire de meșteșugul bărdășitului și se dedică cu trup cu suflet stupăritului. Fără a merge la curs de stupărit, fără a consulta alți stupari, fără a cefi vre-o carte de stupărit (de literatura stupăritului n'are idee clară) el numai cu mintea lui și cu știința meseriei lui, în continuu fabrică coșnițe, le strică apoi, le face în alt chip cum a visat peste noapte; își mărește succesiv, cu sporitul stupilor, stupina și la anul 1910 are 62 stupi în coșnițe Dzierzon, din care scoate 1841 kgr. de miere, după cum am aflat însemnat pe un părete din stupină.

Deși mierea se vinde în 1910 cu 1 cor. kgramul, el a încasat o sumă foarte respectabilă pe vremea aceea. Începe omul nostru să muncească temeinic. Mai vede unele lucruri necunoscute de el pe la alți stupari din vecini. „Le perfecționează” și acestea după mintea lui, ba se avântă și cercetează o expoziție a siuparilor în Pojon, vede și acolo lucruri nouă, vine acasă le mai dirige și acestea, și stupăria lui merge de minune. Se face membru la o reuniune de stupari numai pentruca pe calea aceasta să ajungă la zahăr ieftin dela stat.

În anul trecut a avut 150 stupi, dela cari a vândut 2450 kgr. de miere, pentru care a primit dela neguțătorii vienezi 52000 cor. după cum ni-a arătat și însemnările lui din „CăleNDAR”. Din suma aceasta, în patriotisimul lui înflăcărat a subscris 35.000 cor. la ultimul împrumut de războiu. Vara trecută nefiind potrivită pentru roi, cu atât mai priincioasă însă pentru adunat miere, azi are 162 stupi dela cari spe-rează în vara aceasta — dacă succede înfloritul acaților — 70-80 mii de coroane.

Vorbind și explicând mereu cu un adevărat tact și metod pedagogic, demonstrând și practice unde se poate, stuparul nostru ne arată cum are în stupina lui acum numai două sisteme de coșnițe, „Hungaria” și sistemul adoptat de „Asociațiunea reg. a stupilor din Ungaria”. Se înțelege „reformate” și acestea după „princiipiile” originale ale lui. Vorba e însă, că el își ajunge scopul: stupi buni și miere multă. Căci în fine, numai din păreții unei coșnițe nu poți stoarce miere, fie coșnița ori căl de perfectă și artistic lucrată.

Ne arată apoi stupii prin diferite coșnițe. O adevărată frumsețe, și în coșnițe și în sborul lor lor pe afară. Ne spuue apoi cum el deja a consumat cu stupii lui dela 1 Februarie începând 500 Kgr. zahăr și miere în preț de 2000 cor. li nutresc speculativ, zice el, nu pentrucă doar le-aș fi luat în toamnă prea multă miere. Nu. Le-am lăsat încă poate prea multă.

Poftim și vedeți, au și acum miere destulă. Dar stupii sunt foarte cruțători din al lor. Ei își împărțesc de toamna provizia așa, ca să le ajungă până în primăvară. Dela aceasta a binele nu se abat, mai bine se lasă să moară de foame.

Eu însă am trebuința, continuă nenea B., ca matca încă din Februarie să înceapă cu toată puterea a depune ouăle și să înțească împopularea stupului, așa că pe când încep a înflori acații (20 Mai) stupul să aibă maximul de albine lucrătoare.

Numai lucrători mulți, adună mult, altfel în mod normal stupul s'ar împopulă de ajuns numai în timpul înfloritului acaților, când albinele de tot tinere încă nu-s harnice de adunat. Aș aveă dară albine multe peste vară când și așa, n'ar aveă de unde adună miere.

La noi numai acații dau nectarul pentru miere, N'avem tei, n'avem fânețe de coasă cu flori, n'avem dealuri și răzoare cu flori, n'avem păduri, n'avem sămănături cu rapiță, muștar, etc. cari dau mult nectar.

În ținutul nostru se samănă numai grâu și iară grâu. Stupii noștri trebuie să adune din florile de salcâmi, cari țin cel mult 15—20 zile în acest timp trebuia să-și adune stupul și provizia de iernat, și și răsplătirea îngrijirii stupului. Toată vara abia își mai adună hrana de zi, — de prisos nici vorbă nu este. Trebuie dară să ne îngrijim de împopularea stupilor prin nutriție speculativă, dacă e să putem exploata cu succes înfloritul acașilor.

De fapt, în ținutul acesta numit: „Rábaköz“ numai salcâmi vezi plantați pe latura drumurilor și prin pășunile păduri ce se văd. Salcâmul se folosește la diferitele unelte de lucru și la focărit.

Nouă încă ne-a părut bine în iarna aceasta, când am ajuns să putem cumpără câte o majă de lemne verzi de acași cu 20 coroane.

Ne mai spune B., că are de gând să se mute din Pásztori cu stupii lui, într'un ținut unde să fie cel puțin tei mulți.

Aici el nu are de loc moșie și e imposibil să-și poată cumpără. Pământul cel mai mult e al boerilor, țărani au foarte puțin și nu există sumă de bani cu care ar putea să-și cumpere vre-o 10 jugăre de loc, unde să poată el sămăna facelia, muștar și alte plante cu flori mirositoare.

Vedem un stup pus pe cântar. Întrebăm pentru ce? Ne spune că acesta e un stup mijlociu, nici prea bun și nici dintre cei mai slabi.

El zi de zi urmărește cum se îngreunează, cum se întărește stupul lui, prin nutriție speculativă. Vara urmărește apoi cât adună stupul în fiecare zi. Spune că în vara trecută în timpul înfloritului acașilor un stup, într'o singură zi a adunat 7 kgr. de miere curată. Un stup bun i-a adunat în calcul mijlociu 40—50 kgr. de miere în scurtul timp al înfloritului salcâmiilor.

(Va urma.) *Vasile Teotolecan*, preot. ort. rom.

INFORMAȚIUNI.

Hirotonire P. S. Sa părintele nostru *Ioan* a binevoit a investi cu darul preoției pe candidatul *Adrian P. Mursa*, instituit de administrator în parohia Slatina-murășului, tractul Radna.

Algere. La școala confesională gr.-or. română din Beiuș a fost ales de învățător-director dl *Antoniu Nevrincean*, iar dna *Ecaterina Ana Ardelean* născ Papp împlinind 6 ani de serviciu provizor, a fost instituită în mod definitiv.

Aviz. *George Adoc*, născut în 4/16 Noembrie 1885, în comuna Socodor (Székudvar), comitatul Arad, pierzându-și originalul diplomei sale de învățător, liberată în 18/27 Iunie 1907, sub Nr. 19 P. M. — 1907, i-s'a extradat cu datul de 10/23 Septembrie 1918, Nr. 54 P. — 1918—19 duplicatul diplomei originale. — *Direcțiunea institutului ped. teol. gr.-or. rom. din Arad.*

Cununi eterne. Preotul din Șimand Ștefan Leucuța și soția au trimis Consistorului nostru suma de 50 cor., ca răscumpărare a cununei pe sicriul neuitatului lor naș Gherasim Serb, ca suma aceasta să o întrebuițeze după bunul său plac. Pentru suma aceasta s'au cumpărat cărți de rugăciuni, cari s'au distribuit între soldați. Primească donatorii pe această cale mulțumită. — *Consistorul gr.-or. rom. din Arad.*

— Consistorul nostru gr.-or. rom. din Arad, ca răscumpărare a cununei pe sicriul fostului referent asesor consistorial Gherasim Serb a dăruit suma de 50 cor., care sumă s'a întrebuițat spre cumpărare de cărți de rugăciuni pentru soldați. Arad, șed. cons. dela 25 August (7 Septembrie) 1918. — *Ioan I. Papp*, episcop.

Jurământul la căsătoriile reformatilor. Preoții reformați din Oradea-mare au ținut zilele aceste o conferință, în care între altele s'au ocupat cu chestiunea jurământului la căsătorie și au enunțat, că istoria bisericii reformate nu află de necesar jurământul. În străinătate cei ce se cunună nu pun nici un jurământ separat. E destul dacă preotul reformat binecuvântă legătura, iar părechea ce se cunună, face promisiunea că va păstra credința. Conferința a decis a se interveni, ca din cărțile liturgice reformate să fie înlăturată formula jurământului.

Traducerea Bibliiei în Ucraina. Ziarele din Kiev aduc știrea, că în ministerul de culte ucrainean s'a compus un comitet de învățați cu scopul să traducă Biblia în limba ucraineană din

limba veche slavă. Comitetul are să pregătească și o ediție critică a cărților bisericesti în limba ucraineană, să studieze și editeze poezia veche istorică-religioasă, studiind arhitectura și muzica bisericască.

Năcazurile studenților universitari. Atât în Budapesta, cât și la Cluj, studențimea universitară are mult de suferit în lipsa odăilor de închiriat. Rectorul universității clujene, Dr. Schneller, s'a adresat acum ministrului de culte și instrucție publică făcându-i propunerea să se sisteze prelegerile, dacă studenții n'au locuințe în oraș. Prețul odăilor este 200—300 coroane pe lună, — dar și de aceasta se găsec cu mare greutate.

Cele mai mari biserici din lume. Dacă judecăm după înălțimea turnurilor, Germania posedă cele mai înalte biserici din lume. Domul din Ulm e mai înalt (162 m.) decât celelalte biserici mari europene; domul din Colonia are 156 m. Biserica sf. Mihail din Hamburg 150 m.; de înalt. Dar dacă socotim mărimea bisericilor după încăperea lor, se schimbă proporția. Biserica sf. Petru din Roma e cu deosebire cea mai încăpătoare, căci poate adăposti 54.000 de oameni. După ea vine catedrala din Milan, în care încap 37.000 de credincioși; biserica sf. Pavel din Roma 36.000; apoi domul din Colonia 30.000, urmează catedrala sf. Paul din Londra cu o incintă pentru 25.000 de persoane, biserica sf. Petroniu din Bolonia tot de 25.000. Sub 25.000 încap în sf. Ioan din Roma, sf. Ștefan din Viena, domul din Pisa, sf. Dominic din Bolonia, și în sfârșit catedrala din San Marco din Veneția, în care încap 7000 de persoane.

Cât a scăzut prețul banilor. Războiul a produs o mare scădere în valoarea banilor. Astfel vedem în cursul prețurilor din Elveția, că pentru 100 coroane d'ale noastre se dau astăzi numai 39 franci (în vreme de pace se dădeau 105 franci.) Pentru 100 marce germane se dau în Elveția 68 franci (în timpul de pace s'au dat 123 franci). Coroana a scăzut va să zică mai mult decât marca; și anume cam cu 75 la sută, marca cu 50 la sută.

Dare de seamă. La răscumpărarea biletelor de intrare cu ocaziunea petrecerii aranjate în Șiria, la 28 August st. n. a. c. s'au dat următoarele suprasolviri. I. Bînchiciu, Pâncota, cor. 5.— I. Muntean, Musca, 3.— G. Alexa, Socodor, 6.— I. Cure, Covășinț, 2.— V. Ciugudean, 5.— Dr. C. Albu, Șiria, 20.— V. Popescu, Măderat, 20.— A. Cherechean, Gașa, 12.— C. Muntean, Musca, 2.— G. Grec, Șiria, 6.— S. Mihalescu, Șiria, 4.— N. Dima, Șiria, 10.— I. Pele, Miniș, 18.— I. Rațiu, Șiria, 6.— N. Vătan, Ghioroc, 8.— P. Balint, Șiria, 4.— A. Ardelean, Gașa, 70.— P. Felnecan, Soboteli, 12.— R. Motorca, Agriș, 100.— I. Popescu, Măderat, 10.— I. Hotăran, 6.— A. Pârnu, Gașa, 12.— P. Ispravnic, Gherechiu, 20.— P. Benea, Șiria, 20.— D-șoara T. Schmedt, Șiria, 12.— Dr. P. Codrean, Siclău, 14.— Dr. M. Coș, 4.— N. Ardelean, sublocot., Arad, 6.— Văd. D. Drăganca, Gașa, 30.— Văd. D. Laza, Gașa, 20.— T. Todorescu, Șiria, 4.— Ilie Vuia și voluntarii dela reg. Nr. 43 din Biserica-albă, 70.— Șiria, la 18 Septembrie st. n. 1918. — *Comitetul aranjator.*

Redactor responsabil: *Dr. Teodor Botiș*, profesor.

La societatea de consum „*Furnica*“ din *Temes-remete* se caută un **conducător**

cu cauțiune. Conform înțelegerii salar lunar, cvartir cu grădină și interese. Domnii preoți și învățători sunt rugați a comunica acest anunț la atari indivizi din comuna lor cari ar dori a ocupa acest post.

Direcțiunea.

Nr. 3618/1918.

Circular

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din districtul Consistorului din Arad.

Ex. Sa Domnul ministru reg. ung. de culte și instrucțiune publică sub Nr. 154497/1918 ne comunică ordinațiunea ministrului de alimentație de sub Nr. 120558/918 dată organelor administrative, prin care permite, ca la stabilirea por-

țiunei de grâu pentru trebuințele casei respectivului preot să se compute respective să se rețină și cantitatea de grâu necesară pentru facerea prescurilor și pentru alte scopuri bisericesti.

Intrucât cutare preot nu ar putea acoperi această trebuință justificată din recolta sa proprie sau din emolumentele naturale administrate de credincioși, în cazul acesta lipsa este a se acoperi din cvantul de făină, ce stă la dispoziție pentru alimentația publică.

Comunicând această ordinațiune, îndatorăm conducătorii oficiilor parohiale a se îngrijii de fimpuriu de grăul, respective făina necesară pentru facerea prescurilor și pentru alte scopuri bisericesti.

Arad, la 11/24 Septembrie 1918.

Ioan I. Papp, episcop.

Concurs.

Nr. 380, 1149, 1199 și 1271/1918.

„*Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român*“ publică concurs, cu începutul anului școlar 1918/19:

1. Pentru 5 burse à 200 cor. anual din „*Fundațiunea Ioan Rusu, medic, și soția sa Ecaterina*“, în următoarele condiții: a) bursele se dau numai la studenți români gr.-cat. sau gr.-or., cari frecventează școalele medii și comerciale, și cari vor avea să dovedească: b) că posed limba română; c) că sunt săraci și avizați la sprijin, cum și că au purtare morală bună și au dovedit progres în studii; d) cât timp surorile fundatorului, Sofia și Anica, vor avea descendenți legali, cari vor frecventă vre-una din școalele înșirate mai sus, aceștia vor avea să primească, în primul rând și exclusiv, bursele disponibile. (Alte rudeni de ale fundatorului și soției sale sunt cu totul exchise dela beneficiile fundațiunii).

Astfel, petenții vor avea să prezinte, împreună cu cererea: Certificat de botez. Atestat de pe anul școlar 1917/18 în original sau în copie legalizată. Atestat, că s'au înscris ca elevi ordinari la școală cu începutul anului școlar 1918/19 și că urmează regulat studiile. Certificat că posed limba română. Atestat, că sunt lipsiți de mijloace, iar rudeniile atestat, că sunt descendenți ai surorilor fundatorului, Sofia și Anica.

2. Pentru o bursă de 240 cor. (pe anul școlar 1918/19, iar pe viitor numai de cor. 120 anual) din „*Fundațiunea Ioan Gallianu de Kecskés*“, pentru elevi de naționalitate română, cari urmează la vre-unul din gimnaziile din Transilvania. Se vor preferi, în înțelesul literilor fundaționale, descendenții familiilor Popu și Antonu.

3. Pentru o bursă de 150 (pe anul școlar 1918/19, iar pe viitor numai de 100 cor. anual) din „*Fundațiunea anonimă din comitatul Dobâca*“, pentru tineri români născuți în comitatul Dobâca.

4. Pentru o bursă de 40 cor. anual, din „*Fundațiunea Emilia Dion, Bașiota Moțiu Dâmbul din Abrud*“, pentru studenții români gr.-or. sau gr.-cat., de origine din Munții apuseni sau din districtul Năsăudului, cari frecventează școale secundare, preferiți fiind tinerii descendenți din familia Bașiota.

Cererile pentru toate aceste burse se vor înainta Comitetului central al „*Asociațiunii*“, (Sibiu—Nagyseben, Str. Șaguna Nr. 6.) până la 15 Octombrie n. a. c., însoțite de actele indicate în punctul 1, adeverind, unde se cere, că sunt înrudiți cu fundatorul.

Bursele se dau tinerilor, cari nu mai beneficiază de altă bursă. Se cere deci din partea petenților și o declarație în acest înțeles.

Sibiu, în 17 Septembrie 1918.

Andrieu Bârseanu, president. *Romul Simu*, secretar supl.

—□—

1—1

Pentru întregirea vacantului post de preot de clasa I din *Drăgoești*, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „*Biserica și Școala*“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. O sesie de 36 jugăre. 2. Două intravilane, unul în nemijlocită apropiere a satului; iar al doilea în lăuntru comunei, amândouă au un jugăr. 3. Stolele legale. 4. Eventuala întregire dela stat, pentru care însă comuna bisericască nu ia răspunderea.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă petițiile concursuale, instruate conform normelor

în vigoare, comitetului parohial din loc, pe calea oficiului protopresbiterial gr.-or. rom. din Belinț (Belencze, Temes-megye) și sunt poftiți a se prezenta în termenul concursual, într-o Duminică, ori într-o sârbătoare, în sf. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic, eventual în oratorie și celebrare.

Dela reflectanți se cere ca, înainte de a se prezenta în parohie, să dovedească protopresbiterului tractual, că au îndreptățirea de a putea reflecta la acest post; iar dacă sunt din altă dieceză, trebuie să-și câștige înalta încuviințare a P. S. Domn Episcop diecezan din Arad, de a concura la acest post.

Se observă că, alesul va avea să supoarte toate sarcinile publice după sesie și după intravilan.

De asemenea e dator ca, să catehizeze pe școlarii gr.-or. rom. dela școala noastră confesională din loc, fără altă remunerație.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Gherasim Sârb*, ppresb.

—□—

1—3

Pentru întregirea vacantului post de preot din parohia de clasa I **Topolovățul-mare** cu filia Topolovățul-mic, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. O sesie parohială constătătoare din 32 jugăre pământ. 2. Un intravilan de 1/2 jugăr. 3. Stolele legale. 4. Eventuală întregire dela stat, pentru care însă comuna bisericească nu ia răspunderea.

Reflectanții la acest post au să-și instrueze petițiile concursuale conform normelor în vigoare, dovedind cvalificația recerută pentru clasa parohiei și să le aștearnă comitetului parohial pe calea oficiului protopresbiterial gr.-or. rom. din Belinț (Belencze, Temes m.), apoi într-o Duminică, ori într-o sârbătoare, să se prezenteze în sf. biserică, în termenul concursual, spre a-și arăta dexteritatea în tipic și în cântare, eventual în oratorie și în celebrare.

Totodată sunt poftiți ca înainte de a se prezenta în parohie, să dovedească protopresbiterului tractual, că au îndreptățire, pe temeiul concursului, de a reflecta la parohia din chestie; iar dacă sunt din altă dieceză, au să meargă la P. S. Domn Episcop diecezan, spre a-i cere consentimentul la reflectarea la acest post.

Alesul preot e obligat că catehizeze elevii gr.-or. rom. dela școala din loc, fără altă remunerație.

Se observă, că sarcinile publice după sesie și după intravilan, are să le poarte alesul.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu: *Gherasim Sârb*, ppresb.

—□—

1—3

Pentru întregirea postului de învățător din **Leucușești**, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În bani gata 1200 coroane. 2. Eventuală întregire dela stat votată și fostului învățător. 3. Locuință în natură, cu două camere frumoase, bucătărie și cămară. 4. Grădină de 800⁰⁰, lângă școală și extravilan de 800⁰⁰. 5. Pentru conferențe 20 cor., când participă. 6. Pentru lemne, pe seama școlii, 120 cor. Lemnele le aduce comuna.

Dările după intra și extravilan, cad în sarcina învățătorului.

Cei cari doresc să reflecteze la acest post, sunt poftiți: a) A-și trimite petițiile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, respectivului comitet parohial, pe calea oficiului protopresbiterial din Belinț (Belencze, Temes megye). b) A se prezenta într-o Duminică, ori într-o sârbătoare, în sf. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic. c) A accluda atestat de funcție și conduită dela respectivul șef, întru cât a fost și până acuma în funcție. d) A descoperi în scris, dacă e asentat, fără a fi făcut anul de voluntar.

Alesul învățător e dator să instrueze pe școlarii cântările bisericești, să-i conducă la sf. biserică și să-i supravegheze și să presteze serviciile cantonale, în și afară de biserică, fără nici o remunerație.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu: *Gherasim Sârb*, ppresb.

—□—

1—3

Nr. 256 M./1918.

Consistorul metropolitan al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Ungaria publică concurs pentru una bursă (stipendiu) de 1000 coroane din fundațiunea „*Ioan și Maria Trandafii*” pentru tineri din dieceza Aradului. Termenul de concurs se fixează pe 1/14 Octomvrie 1918. Concurenții vor avea a produce următoarele documente:

1. Extras de botez provăzut cu clauzula officioasă, că și acum aparțin bisericii ortodoxe române din patrie. 2. Adevăriniță oficială (certificat) dela antistia comunală vidimată și de preotul local, eventual de protopresbiterul concernent despre starea socială și materială a concurentului și a părinților lui, precum și despre aceea, că sunt cetățeni ai Ungariei. 3. Testimoniu școlar de pe anul precedent cu nota generală *eminent*, pe temeiul cărui testimoniu concurentul este îndreptățit a continua studiile pentru care cere stipendiul. Stipendiul se poate cere pentru continuarea studiilor la facultăți sau alte institute mai înalte de învățământ, precum și pentru clasele superioare la institutele de învățământ secundare (medii) din patrie. 4. Concurentul în cererea sa este îndatorat a declara lămurit, dacă mai are de undeva și alt stipendiu sau ajutor și a spune cât face acela.

Cererile de concurs instruite în regulă sunt a se adresa și trimite până la termenul fixat de 1/14 Octomvrie a. c. „Consistorului metropolitan gr.-or. român” în Nagyszeben.

Sibiu, 22 August 1918 st. v.

Consistorul metropolitan.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului **învățătorescantoral** din **Săcădat**, protopresbiteratul Peșteșului, devenit vacant prin moartea de erou a învățătorului Ștefan Popoviciu, se publică concurs cu termen de alegere pe **14/27 Octomvrie 1918**.

Venitele împreunate cu acest post sunt următoarele: 1. Cvartir liber, constătător din 2 chilii, bucătărie, cămară și apartinențele și 3/4 jugher grădină. 2. Pământ parte arător, parte fâneațe 3 și jum. jughere catastrale. 3. 600 cor. dela com. bisericească. 4. Ajutor dela stat, deja votat. 5. La înmormântări pentru om mare 10 cor., la mort mic 4 cor.

Învățătorul va avea să provadă cantoratul, să înființeze cor și să conducă elevii la sf. biserică. Doritorii de-a ocupa acest post, cererile lor de concurs să le adreseze Comitetului parohial din Săcădat, și să le înainteze P. O. of. ppresb. din Mezötelegd având dânsii a se prezenta în sf. bis. din Săcădat, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Pentru comitetul parohial: *Teodor Târău* m. p., președinte. *Iosif Târău* m. p., notar com.

În conțelegere cu mine: *Alexandru Munteanu* protopop inspector școlar.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului **învățătorescantoral** dela școala I-ă confesională ort.-or. română din **Giula-Vârșand** (Gyulavarsánd) se escrie concurs pe baza încuviințării Ven. Consistor de sub Nr. 3084/1918 cu termen scurtat de **15 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: 1. Salar de 1100 cor. în bani. 2. Scripturistica 10 cor. 3. Pentru conferințe 24 cor. anual. 4. Dela înmormântări 1—2 cor. 5. Coriel cu 2 odăi, culină, cămară, grajd și grădină. 6. Pământul dintre vii ca întregire de grădină, după care va plăti toate dările.

Întregirea dela stat a fost asigurată antecesurului sub Nr. 102378/1914 în conformitate cu art. de lege XVI din anul 1913.

De încălzitul și văruiatul salei de învățământ și a întreg edificiului pe din afară se va îngriji comuna bisericească; iar a locuinței învățătorului pe din lăuntru se va îngriji alesul.

Fiind școalele divizate, alesul va instrua elevii din clasele I—II, va avea să conducă strana dreaptă, să instrueze elevii în cântările bisericești și să-i conducă la toate serviciile divine.

Acela care va ști instrua și conduce cor vocal va primi din cassa parohială o remunerațiune anuală de 100 cor.

Recursele adresate com. parohial din Giula-Vârșand și ajustate cu documentele în original: a) Estras de botez din matricula bisericească și estras de naștere din matricula civilă; b) Di-

ploma de învățător; c) Atestat de apartinență dela antistia comunei natale; d) Atestat despre serviciul de până aci — sunt a se înainta Prea On. oficiu ppresc ort. or. român din Chișineu (Kisjenő), iară reflectanții sunt poftiți a se prezenta în careva Duminică ori sârbătoare în sfta biserică din Giula-Vârșand spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Din ședința com. par. din Giula-Vârșand ținută la 29 Iulie (11 August) 1918.

Vincentiu Pantoș m. p., preș. com. par. *Teodor Lucaci* m. p., not. com. par.

În conțelegere cu protopopul tractual: *Dr. Dimitrie Barbu*.

—□—

2—2

Nr. 217/1918.

Pe baza rezoluțiunii Ven. Consistor de sub Nr. 3324/1918 se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei de clasa a III-a din **Slatina mureșană** (Marossalatna) protopresbiteratul Radnei, cu termen de **30 zile** dela prima apariție în „Biserica și Școala”.

Venitele parohiei sunt: 1. Folosința casei și a grădinei parohiale. 2. Pământ parohial 16 jugh. cat. la deal. 3. Birul legal. 4. Stolele legale. 5. Competința din izlazul și pădurea urbanială. 6. Eventuală întregire dela stat.

Preotul, care se va alege, va suportă toate dările după venitul parohial și va avea să catehizeze elevii școlii din loc, fără a putea pretinde pentru aceasta dela parohie vre o remunerațiune.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți ca recursele lor ajustate cu documentele de cvalificațiune și de serviciu și adresate comitetului parohial din Slatina-mureșană să le înainteze în termenul concursual oficiului protopresbiterial în Mariaradna. iar dânsii — cu observarea dispozițiilor regulamentare — să se prezinte în vre-o Duminică ori sârbătoare în sfta biserică din loc spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorice.

Prezentarea în parohie se admite numai candidaților, cari vor dovedi, că au cvalificațiunea recerută, iar candidaților din alta dieceză, numai dacă dovedesc la oficiul protopresbiterial, că au permisiunea Consistorului, respective a Episcopului diecezan a putea recurge la aceasta parohie.

Procopiu Givulescu m. p., ppresb.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului **învățătorescantoral** dela școala conf. gr.-or. rom. din **Pâncota** se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios „Bis. și Școala”.

Venitele sunt: 1. Salarul cerut de art. de lege XVI din 1913 în consonanță cu anii de serviciu al celui ce se va alege, din care comuna bis. dă 860 cor., iar restul din visteria statului. 2. Cuartir corăspunzător și grădină 3. Dela înmormântări mici 5 cor., dela mari 10 cor. 4. Pentru conferință 50 cor. 5. Pentru scripturistica 50 cor. 6. Pentru curatorat 100 cor.

De încălzitul și văruiatul salei de învățământ și a întreg edificiului pe din afară se va îngriji comuna, iar a locuinței învățătorului pe din lăuntru cade în sarcina învățătorului.

Pentru înființarea și conducerea corului vocal bis. pe 4 voci va primi un onorar de 400 cor. anual pe timpul cât va satisface acestei condiții.

Alesul învățător va avea îndatorirea ca să provadă și cantoratul și să conducă elevii în toată Duminica și sârbători în sf. biserică și să instrueze și să cânte cu dânsii răspunsurile liturgice fără altă remunerațiune.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți a-și înainta în termenul concursual documentele lor originale (estras de botez, atestat de școalele medii, diploma învățătorescă, atestat de apartinență, atestat despre îndatoririle sale față cu miliția și în fine eventuale atestate de serviciu) însoțite de un petit adresat comitetului parohial din Pâncota la P. O. oficiu ppresc din Siria și totodată să se prezinte în vre-o Duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Pâncota spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic și să facă cunoștință cu poporul.

Pâncota, din ședința com. par. ținută la 19 August (1 Sept.) 1918.

Simeon Buda m. p., preș. ad-hoc., *Ioan Iercoșan* m. p., paroh, not. ad-hoc.

În conțelegere cu: *Mihail Lucuța* m. p. ppop, insp. școlar.

—□—

3—3